

Samostatná působnost a pořizování územního plánu

Jan Brož

2021

O čem to vlastně bude?

- několik poznámek k ústavním základům práva na místní samosprávu a k stávajícím východiskům
- proč to není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát? aneb otázky k řešení...
- poslanecký pozměňovací návrh 8008 a jaké další varianty mu předcházely?
- co ne/může pořizování v samostatné působnosti obci přinést
- závěrečné poznámky

Ústavní základy práva na samosprávu (výběr)

- **Čl. 8 Ústavy** - *Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.*
- **Čl. 101 odst. 1 Ústavy** - *Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Zákon stanoví, kdy jsou správními obvody.*
- **Čl. 101 odst. 4 Ústavy** - *Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.*
- **Čl. 105 Ústavy** - *Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.*

Stávající východiska

- právo na místní samosprávu je **de iure totožné a rovné u všech obcí** (malá obec má totožné právo na samosprávu jako např. statutární město Brno)
- cca 6250 obcí a každá z nich má právo na místní samosprávu
 - do 500 obyvatel – více než 3.400 obcí
 - do 1000 obyvatel – cca 4.700 obcí
 - nad 5000 obyvatel – pouze cca 250 obcí
- výkon přenesené působnosti (tj. přenesený výkon státní správy) je – z většiny – **financován** státem, a to nárokovým způsobem
- výkon samostatné působnosti je – vyjma rozpočtového určení daní – **financován** státem částečně, a to ve formě nenárokových dotací
- dnes se pořizuje v přenesené působnosti => má to i onen **ekonomický aspekt** (byť řada obcí volí tzv. létajícího pořizovatele)

Proč to není tak jednoduché?

- bude veškerá činnost na úseku územního plánování přesunuta do samostatné působnosti? (vyjma ÚRP a PÚR)
- co zájem státu na tom, aby bylo jeho území řešeno, soustavně pro účely územního plánování sledováno apod.?
- jak se budou řešit jednotlivé konflikty a střety? tj. stát vs. samospráva, samospráva vs. samospráva; jak řešit tzv. rozpory?
- jakým způsobem tedy chránit dotčené veřejné zájmy?
- jak ochránit (legitimní) zájmy vyšších územně samosprávných celků a státu?
- systém kontroly a dozoru – předstižný? průběžný? následný? event. kombinace?
- a co s malými obcemi, resp. financováním? kde vezmou osoby splňující přísné kvalifikační požadavky?

Poslanecký pozměňovací návrh PN 8008 (část 1)

- **ponechává v přenesené působnosti:**
 - pořizování územně plánovacích podkladů
 - pořizování a vydávání vymezení zastavěného území
 - pořizování a vydávání opatření o stavební uzávěře a územního opatření o asanaci území
 - vkládání dat do národního geoportálu
- **přesouvá do samostatné působnosti**
 - pořizování a vydávání ZÚR, ÚP a RP
 - vkládání dat do národního geoportálu
- obec a kraj se stávají pořizovateli v samostatné působnosti

Poslanecký pozměňovací návrh PN 8008 (část 2)

- **co s malými obcemi?** – jiný pořizovatel na základě veřejnoprávní smlouvy, jímž bude tedy jiná obec vykonávat samostatnou působnost pro tu, co nemůže
- **limity pro uzavření této veřejnoprávní smlouvy?** v zásadě žádné...
- **institut určeného zastupitele**, aby obec, pro kterou pořizuje jiná, měla alespoň nějaké slovo
- **řešení rozporů** – dohádovací řízení (v několika stupních), když to nedopadne, rozhodne vláda / NSÚ
- **stanovisko orgánu územního plánování** – náznak cesty?

Poslanecký pozměňovací návrh PN 8008 (část 3)

- při přípravě pozměňovacího návrhu byla diskutována **celá řada více či méně problematických variant**:
 - v případě řešení rozporů má přednost jeden z nich – buď stát, nebo obec a druhý se holt bude muset bránit
 - vyloučení či nevyloučení přezkumného řízení?
 - smluvní přímus v případě veřejnoprávních smluv, které by ORP musel s obcí uzavřít => faktická nerovnost obcí?
 - obec si může vybrat, zda pořizovat v samostatné či přenesené působnosti, a to na základě rozhodnutí zastupitelstva obce
 - náklady na pořizování v samostatné působnosti se hradí ORP/obci ve výši podle vyhlášky (za účelem limitace)
 - příspěvkové organizace / právnické osoby obcí jako pořizovatel?
 - a další 😊

Co přinese pořizování v samostatné působnosti obcím?

- obce budou mít pořizování **více pod svými „křídly“**, a tedy budou moci ovlivnit např. rychlost procesu (nejde-li o zákonem stanovené lhůty a postupy)
- obce budou moci **ovlivnit kvalitu výstupu** (ať již pozitivně či negativně!)
- větší zapojení samosprávy ovšem znamená i **větší odpovědnost** za výsledek
- v případě malých obcí pak bude ještě **více odpovědnosti na starostovi obce**
- pokud bude územně plánovací dokumentace nezákonná, pak to bude způsobeno toliko činností samosprávy
- **finanční zátěž**, kterou stát sice může dotovat, ale v případě samostatné působnosti nenárokově
- **patrně zvýšení dozoru ze strany státu a částečně i vyšších územních samosprávných celků** pro zajištění právě jejich zájmů/záměrů

Co nepřinese (a ani přinést nemůže) pořizování v samostatné působnosti obcím?

- nadále bude nutné **dodržet zákonnou úpravu**, a tedy pořád budou obce omezeny – stejně jako dnes – zákonem
- obce budou nadále „svázány“ **nadřazenými územně plánovacími dokumentacemi a jejich obsah nebudou moci opomenout**
- **nedojde k vynětí procesu ze správního řádu / stavebního zákona**, je přitom otázkou, zda bude možné podávat pouze připomínky (nebo i kvalifikované námitky, byť byly zrušeny zákonem č. 283/2021 Sb.)
- **nedojde k vyloučení silného postavení státu a vyloučení jeho** (častějších) zásahů do práva na místní samosprávu ve formě dozoru a kontroly; spíše naopak
- **obce si nebudou v oblasti územního plánování rozhodně rovny de facto** (nejen de iure) v oblasti územního plánování, neb finance budou bohužel hrát prim

Závěrečné poznámky

Děkuji za Vaši pozornost

Případné dodatečné dotazy můžete zasílat na:

brozjan@mail.muni.cz / jan.broz@akkvb.cz